

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

హనుమతా సముద్రస్య లంఘనం మైనాకేన తస్య సత్కారస్తతః సురసాయాః
పరాజయః సింహికాయా వధం కృత్వా తస్య దక్షిణతటే గమనం తత్ర తేన
లంకాశోభాయా నిరీక్షణం

తతో రావణనీతాయాః సీతాయాః శత్రుకర్షణః |
ఇయేష పదమన్వేష్టుం చారణాచరితే పథి || 5.1.1 ||

దుష్కరం నిష్ప్రతిద్వంద్వం చిక్రీర్షన్ కర్మ వానరః |
సముదగ్రశిరోగ్రీవో గవాం పతిరివాబభౌ || 5.1.2 ||

అథ వైదూర్యవర్ణేషు శాద్వలేషు మహాబలః |
ధీరః సలిలకల్పేషు విచచార యథాసుఖం || 5.1.3 ||

ద్విజాన్ విత్రాసయన్ ధీమానురసా పాదపాన్ హరన్ |
మృగాంశ్చ సుబహూన్ నిఘ్నన్ ప్రవృద్ధ ఇవ కేసరీ || 5.1.4 ||

నీలలోహితమాంజిష్ఠపద్మవర్ణైః సీతాసితైః |
స్వభావసిద్ధైర్విమలైర్ధాతుభిః సమలంకృతం || 5.1.5 ||

కామరూపిభిరావిష్టమభీక్షం సపరిచ్ఛదైః |
యక్షకిన్నరగంధర్వైర్దేవకల్పైః సపన్నగైః || 5.1.6 ||

స తస్య గిరివర్యస్య తలే నాగవరాయుతే |
తిష్ఠన్ కపివరస్తత్ర ప్రాదే నాగ ఇవాబభౌ || 5.1.7 ||

స సూర్యాయ మహేంద్రాయ పవనాయ స్వయంభువే |
భూతేభ్యశ్చాంజలిం కృత్వా చకార గమనే మతిం || 5.1.8 ||

అంజలిం ప్రాజ్ఘ్నిం కుర్వన్ పవనాయాత్మయోనయే |
తతో హి వవృధే గంతుం దక్షిణో దక్షిణాం దిశం || 5.1.9 ||

ప్లవగప్రవరైర్ద్వష్టః ప్లవనే కృతనిశ్చయః |
వవృధే రామవృద్ధ్యర్థం సముద్ర ఇవ పర్వసు || 5.1.10 ||

నిష్ప్రమాణశరీరః సన్ లిలంఘయిషురర్ణవం |
బాహుభ్యాం వీడయామాస చరణాభ్యాం చ పర్వతం || 5.1.11 ||

స చచాలాచలశ్చాశు ముహూర్తం కపిపీడితః |
తరూణాం పుష్పితాగ్రాణాం సర్వం పుష్పమశాతయత్ || 5.1.12 ||

తేన పాదపముక్తేన పుష్పోఘేణ సుగంధినా |
సర్వతః సంవృతః శైలో బభౌ పుష్పమయో యథా || 5.1.13 ||

తేన చోత్తమవీర్యేణ వీడ్యమానః స పర్వతః |
సలిలం సంప్రసుస్త్రావ మదమత్త ఇవ ద్విపః || 5.1.14 ||

వీడ్యమానస్తు బలినా మహేంద్రస్తేన పర్వతః |
రీతీర్నిర్వర్తయామాస కాంచనాంజనరాజతీః || 5.1.15 ||

ముమోచ చ శిలాః శైలో విశాలాః సమనఃశిలాః |
మధ్యమేనార్చిషా జుష్టో ధూమరాజీరివానలః || 5.1.16 ||

హరిణా వీడ్యమానేన వీడ్యమానాని సర్వతః |
గుహవిష్టాని సత్త్వాని వినేదుర్వికృతైః స్వరైః || 5.1.17 ||

స మహాన్ సత్త్వసన్నాదః శైలపీడానిమిత్తజః |
 పృథివీం పూరయామాస దిశశ్చోపవనాని చ || 5.1.18 ||

శిరోభిః పృథుభిర్నాగా వ్యక్తస్వస్తికలక్షణైః |
 వమంతః పావకం ఘోరం దదంశుర్దశనైః శిలాః || 5.1.19 ||

తాస్తదా సవిషైర్దష్టాః కుపితైస్తైర్మహాశిలాః |
 జజ్వలుః పావకోద్ధీప్తా బిభిదుశ్చ సహస్రథా || 5.1.20 ||

యాని త్వోషధజాలాని తస్మింజాతాని పర్వతే |
 విషఘ్నాన్యపి నాగానాం న శేకుః శమితుం విషం || 5.1.21 ||

భిద్యతేఽయం గిరిర్భూతైరితి మత్వా తపస్వినః |
 త్రస్తా విద్యాధరాస్తస్మాదుత్పేతుః స్త్రీగణైః సహ || 5.1.22 ||

పానభూమిగతం హిత్వా హైమమాసవభాజనం |
 పాత్రాణి చ మహార్థాణి కరకాంశ్చ హిరణ్మయాన్ || 5.1.23 ||

లేహ్యనుచ్ఛావచాన్ భక్ష్యాన్ మాంసాని వివిధాని చ |
 ఆర్షభాణి చ చర్మాణి ఖడ్గాంశ్చ కనకత్సరూన్ || 5.1.24 ||

కృతకంఠగుణాః క్షీబా రక్తమాల్యానులేపనాః |
 రక్తాక్షాః పుష్కరాక్షాశ్చ గగనం ప్రతిపేదిరే || 5.1.25 ||

హారనూపురకేయూరపారిహార్యధరాః స్త్రియః |
 విస్మితాః సస్మితాస్తస్థురాకాశే రమణైః సహ || 5.1.26 ||

దర్శయంతో మహావిద్యాం విద్యాధరమహర్షయః |
 సహితాస్తస్థురాకాశే వీక్షాంచక్రుశ్చ పర్వతం || 5.1.27 ||

శుశ్రువుశ్చ తదా శబ్దమృషీణాం భావితాత్మనాం |
చారణానాం చ సిద్ధానాం స్థితానాం విమలేఽంబరే || 5.1.28 ||

ఏష పర్వతసంకాశో హనుమాన్ మారుతాత్మజః |
తితీర్షతి మహావేగః సముద్రం వరుణాలయం || 5.1.29 ||

రామార్థం వానరార్థం చ చిక్రీర్షన్ కర్మ దుష్కరం |
సముద్రస్య పరం పారం దుష్ప్రాపం ప్రాప్తుమిచ్ఛతి || 5.1.30 ||

ఇతి విద్యాధరా వాచః శ్రుత్వా తేషాం తపస్వినాం |
తమప్రమేయం దద్యుశుః పర్వతే వానరర్షభం || 5.1.31 ||

దుధువే చ స రోమాణి చకంపే చానలోపమః |
ననాద చ మహానాదం సుమహానివ తోయదః || 5.1.32 ||

ఆనుపూర్వ్యా చ వృత్తం తల్లాంగూలం రోమభిశ్చితం |
ఉత్పతిష్యన్ విచిక్షేప పక్షిరాజ ఇవోరగం || 5.1.33 ||

తస్య లాంగూలమావిధమతివేగస్య పృష్ఠతః |
దద్యుశే గరుడేనేవ హ్రీయమాణో మహోరగః || 5.1.34 ||

బాహూ సంస్తంభయామాస మహాపరిఘసంనిభౌ |
ఆససాద కపిః కట్యాం చరణౌ సంచుకోచ చ || 5.1.35 ||

సంహృత్య చ భుజౌ శ్రీమాంస్తథైవ చ శిరోధరాం |
తేజః సత్త్వం తథా వీర్యమావివేశ స వీర్యవాన్ || 5.1.36 ||

మార్గమాలోకయన్ దూరాదూర్ధ్వప్రణిహితేక్షణః |
రురోధ హృదయే ప్రాణానాకాశమవలోకయన్ || 5.1.37 ||

పద్భ్యాం దృఢమవస్థానం కృత్వా స కపికుంజరః |
నికుచ్య కర్ణౌ హనుమానుత్పతిష్యన్ మహాబలః || 5.1.38 ||

వానరాన్ వానరశ్రేష్ఠ ఇదం వచనమబ్రవీత్ |
యథా రాఘవనిర్ముక్తః శరః శ్వసనవిక్రమః || 5.1.39 ||

గచ్ఛేత్ తద్వత్ గమిష్యామి లంకాం రావణపాలితాం |
నహి ద్రక్ష్యామి యది తాం లంకాయాం జనకాత్మజాం || 5.1.40 ||

అనేనైవ హి వేగేన గమిష్యామి సురాలయం |
యది వా త్రిదివే సీతాం న ద్రక్ష్యామి కృతశ్రమః || 5.1.41 ||

బద్ధ్వా రాక్షసరాజానమానయిష్యామి రావణం |
సర్వథా కృతకార్యోఽహమేష్యామి సహ సీతయా || 5.1.42 ||

ఆనయిష్యామి వా లంకాం సముత్పాట్య సరావణాం |
ఏవముక్త్వా తు హనుమాన్ వానరో వానరోత్తమః || 5.1.43 ||

ఉత్పాతాథ వేగేన వేగవానవిచారయన్ |
సుపర్ణమివ చాత్మానం మేనే స కపికుంజరః || 5.1.44 ||

సముత్పతతి వేగాత్ తు వేగాత్ తే నగరోహిణః |
సంహృత్య విటపాన్ సర్వాన్ సముత్పేతుః సమంతతః || 5.1.45 ||

స మత్తకోయష్టిభకాన్ పాదపాన్ పుష్పశాలినః |
ఉద్వహన్నురువేగేన జగామ విమలేఽంబరే || 5.1.46 ||

ఊరువేగోత్థితా వృక్షా ముహూర్తం కపిమన్వయుః |
ప్రస్థితం దీర్ఘమధ్వానం స్వబంధుమివ బాంధవాః || 5.1.47 ||

తమూరువేగోన్మథితాః సాలాశ్చాన్యే నగోత్తమాః |
అనుజగ్నుర్నూమంతం సైన్యా ఇవ మహీపతిం || 5.1.48 ||

సుపుష్పితార్చైర్బహుభిః పాదపైరన్వితః కపిః |
హనూమాన్ పర్వతాకారో బభూవాద్భుతదర్శనః || 5.1.49 ||

సారవంతోఽథ యే వృక్షా న్యమజ్జన్ లవణాంభసి |
భయాదివ మహేంద్రస్య పర్వతా వరుణాలయే || 5.1.50 ||

స నానాకుసుమైః కీర్ణః కపిః సాంకురకోరకైః |
శుశుభే మేఘసంకాశః ఖద్యోత్తైరివ పర్వతః || 5.1.51 ||

విముక్తాస్తస్య వేగేన ముక్త్యా పుష్పాణి తే ద్రుమాః |
వ్యవశీర్యంత సలిలే నివృత్తాః సుహృదో యథా || 5.1.52 ||

లఘుత్వేనోపపన్నం తద్ విచిత్రం సాగరేఽపతత్ |
ద్రుమాణాం వివిధం పుష్పం కపివాయుసమీరితం |
తారాచితమివాకాశం ప్రబభౌ స మహార్ణవః || 5.1.53 ||

పుష్పోఘేణ సుగంధేన నానావర్ణేన వానరః |
బభౌ మేఘ ఇవోద్యన్ వై విద్యుద్గణవిభూషితః || 5.1.54 ||

తస్య వేగసముద్భూతైః పుష్పైస్తోయమదృశ్యత |
తారాభిరివ రామాభిరుదితాభిరివాంబరం || 5.1.55 ||

తస్యాంబరగతౌ బాహూ దదృశాతే ప్రసారితౌ |
పర్వతాగ్రాద్ వినిష్క్యాంతౌ పంచాస్యావివ పన్నగౌ || 5.1.56 ||

పిబన్నివ బభౌ చాపి సోర్మిజాలం మహార్ణవం |
పిపాసురివ చాకాశం దదృశే స మహాకపిః || 5.1.57 ||

తస్య విద్యుత్ప్రభాకారే వాయుమార్గానుసారిణః |
నయనే విప్రకాశేతే పర్వతస్థావివానలౌ || 5.1.58 ||

పింగే పింగాక్షముఖ్యస్య బృహతీ పరిమండలే |
చక్షుషీ సంప్రకాశేతే చంద్రసూర్యావివ స్థితౌ || 5.1.59 ||

ముఖం నాసికయా తస్య తామ్రయా తామ్రమాబభౌ |
సంధ్యయా సమభిస్పృష్టం యథా స్యాత్ సూర్యమండలం || 5.1.60 ||

లాంగూలం చ సమావిధం ప్లవమానస్య శోభతే |
అంబరే వాయుపుత్రస్య శక్రధ్వజ ఇవోచ్ఛ్రితం || 5.1.61 ||

లాంగూలచక్రో హనుమాన్ శుక్లదంష్ట్రోఽనిలాత్మజః |
వ్యరోచత మహాప్రాజ్ఞః పరివేషీవ భాస్కరః || 5.1.62 ||

స్పిగ్దేశేనాతితామ్రేణ రరాజ స మహాకపిః |
మహతా దారితేనేవ గిరిరైరికథాతునా || 5.1.63 ||

తస్య వానరసింహస్య ప్లవమానస్య సాగరం |
కక్షాంతరగతో వాయుర్జీమూత ఇవ గర్జతి || 5.1.64 ||

ఖే యథా నిపతత్యుల్కా ఉత్తరాంతాద్ వినిఃసృతా |
దృశ్యతే సానుబంధా చ తథా స కపికుంజరః || 5.1.65 ||

పతత్పతంగసంకాశో వ్యాయతః శుశుభే కపిః |
ప్రవృద్ధ ఇవ మాతంగః కక్ష్యయా బధ్యమానయా || 5.1.66 ||

ఉపరిష్టాచ్ఛరీరేణ చ్ఛాయయా చావగాఢయా |
సాగరే మారుతావిష్టా నౌరివాసీత్ తదా కపిః || 5.1.67 ||

యం యం దేశం సముద్రస్య జగామ స మహాకపిః |
స తు తస్యాంగవేగేన సోన్మాద ఇవ లక్ష్మతే || 5.1.68 ||

సాగరస్యోర్మిజాలానామురసా శైలవర్షణాం |
అభిఘ్నంస్తు మహావేగః పుప్లువే స మహాకపిః || 5.1.69 ||

కపివాతశ్చ బలవాన్ మేఘవాతశ్చ నిర్గతః |
సాగరం భీమనిర్హాదం కంపయామాసతుర్భృశం || 5.1.70 ||

వికర్షన్నూర్మిజాలాని బృహంతి లవణాంభసి |
పుప్లువే కపిశార్దూలో వికిరన్నివ రోదసీ || 5.1.71 ||

మేరుమందరసంకాశానుద్గతాన్ సుమహార్ణవే |
అత్యక్రామన్మహావేగస్తరంగాన్ గణయన్నివ || 5.1.72 ||

తస్య వేగసముద్ఘుప్టం జలం సజలదం తదా |
అంబరస్థం విబభ్రాజే శరదభ్రమివాతతం || 5.1.73 ||

తిమినక్రఠుషాః కూర్మా దృశ్యంతే వివృతాస్తదా |
వస్త్రాపకర్షణేనేవ శరీరాణి శరీరిణాం || 5.1.74 ||

క్రమమాణం సమీక్ష్యాథ భుజగాః సాగరంగమాః |
వ్యోమ్ని తం కపిశార్దూలం సుపర్ణమివ మేనిరే || 5.1.75 ||

దశయోజనవిస్తీర్ణా త్రింశద్యోజనమాయతా |
ఛాయా వానరసింహస్య జవే చారుతరాభవత్ || 5.1.76 ||

శ్వేతాభ్రఘనరాజీవ వాయుపుత్రానుగామినీ |
తస్య సా శుశుభే ఛాయా పతితా లవణాంభసి || 5.1.77 ||

శుశుభే స మహాతేజా మహాకాయో మహాకపిః |
వాయుమార్గే నిరాలంబే పక్షవానివ పర్వతః || 5.1.78 ||

యేనాసౌ యాతి బలవాన్ వేగేన కపికుంజరః |
తేన మార్గేణ సహసా ద్రోణీకృత ఇవార్ణవః || 5.1.79 ||

ఆపాతే పక్షిసంఘానాం పక్షిరాజ ఇవ వ్రజన్ |
హనుమాన్ మేఘజాలాని ప్రకర్షన్ మారుతో యథా || 5.1.80 ||

పాండురారుణవర్ణాని నీలమంజిష్ఠకాని చ |
కపినాఽఽకృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే || 5.1.81 ||

ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః |
ప్రచ్ఛన్నశ్చ ప్రకాశశ్చ చంద్రమా ఇవ దృశ్యతే || 5.1.82 ||

ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా ప్లవగం త్వరితం తదా |
వవృషుస్తత్ర పుష్పాణి దేవగంధర్వచారణాః || 5.1.83 ||

తతాప నహి తం సూర్యః ప్లవంతం వానరేశ్వరం |
సిషేవే చ తదా వాయూ రామకార్యార్థసిద్ధయే || 5.1.84 ||

ఋషయస్తుష్టువుశ్చైనం ప్లవమానం విహాయసా |
జగుశ్చ దేవగంధర్వాః ప్రశంసంతో వనౌకసం || 5.1.85 ||

నాగాశ్చ తుష్టువుర్యక్షా రక్షాంసి వివిధాని చ |
ప్రేక్ష్య సర్వే కపివరం సహసా విగతక్లమం || 5.1.86 ||

తస్మిన్ ప్లవగశార్దూలే ప్లవమానే హనూమతి |
ఇక్ష్యాక్కుకులమానార్థి చింతయామాస సాగరః || 5.1.87 ||

సాహాయ్యం వానరేంద్రస్య యది నాహం హనూమతః |
కరిష్యామి భవిష్యామి సర్వవాచ్యో వివక్షతాం || 5.1.88 ||

అహమిక్ష్వాకునాథేన సగరేణ వివర్ధితః |
ఇక్ష్వాకుసచివశ్చాయం తన్నార్హత్యవసాదితుం || 5.1.89 ||

తథా మయా విధాతవ్యం విశ్రమేత యథా కపిః |
శేషం చ మయి విశ్రాంతః సుఖీ సోఽతితరిష్యతి || 5.1.90 ||

ఇతి కృత్వా మతిం సాధ్వీం సముద్రశ్చన్నమంభసి |
హిరణ్యనాభం మైనాకమువాచ గిరిసత్తమం || 5.1.91 ||

త్వమిహాసురసంఘానాం దేవరాజ్ఞా మహాత్మనా |
పాతాలనిలయానాం హి పరిఘః సంనివేశితః || 5.1.92 ||

త్వమేషాం జ్ఞాతవీర్యాణాం పునరేవోత్పతిష్యతాం |
పాతాలస్యాప్రమేయస్య ద్వారమావృత్య తిష్ఠసి || 5.1.93 ||

తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ శక్తిస్తే శైల వర్ధితుం |
తస్మాత్ సంచోదయామి త్వాముత్తిష్ఠ గిరిసత్తమం || 5.1.94 ||

స ఏష కపిశార్దూలస్త్వాముపర్యేతి వీర్యవాన్ |
హనూమాన్ రామకార్యార్థీ భీమకర్మా ఖమాప్లుతః || 5.1.95 ||

అస్య సాహ్యం మయా కార్యమిక్ష్వాకుకులవర్తినః |
మమ ఇక్ష్వాకవః పూజ్యః పరం పూజ్యతమాస్తవ || 5.1.96 ||

కురు సాచివ్యమస్మాకం న నః కార్యమతిక్రమేత్ |
కర్తవ్యమకృతం కార్యం సతాం మన్యుముదీరయేత్ || 5.1.97 ||

సలిలాదూర్ధ్వముత్తిష్ఠ తిష్ఠత్వేష కపిస్త్యయి |
అస్మాకమతిథిశ్చైవ పూజ్యశ్చ ప్లవతాం వరః || 5.1.98 ||

చామీకరమహానాభ దేవగంధర్వసేవిత |
హనూమాంస్త్యయి విశ్రాంతస్తతః శేషం గమిష్యతి || 5.1.99 ||

కాకుత్స్థస్యాన్యశంస్యం చ మైథిల్యాశ్చ వివాసనం |
శ్రమం చ ప్లవగేంద్రస్య సమీక్ష్యోత్థాతుమర్హసి || 5.1.100 ||

హిరణ్యగర్భో మైనాకో నిశమ్య లవణాంభసః |
ఉత్పపాత జలాత్ తూర్ణం మహాద్రుమలతావృతః || 5.1.101 ||

స సాగరజలం భిత్త్వా బభూవాత్యుచ్చితస్తదా |
యథా జలధరం భిత్త్వా దీప్తరశ్మిర్ద్దివాకరః || 5.1.102 ||

స మహాత్మా ముపశార్తేన పర్వతః సలిలావృతః |
దర్శయామాస శృంగాణి సాగరేణ నియోజితః || 5.1.103 ||

శాతకుంభమయైః శృంగైః సకిన్నరమహోరగైః |
ఆదిత్యోదయసంకాశైరుల్లిఖద్భిరివాంబరం || 5.1.104 ||

తస్య జాంబూనదైః శృంగైః పర్వతస్య సముత్థితైః |
ఆకాశం శస్త్రసంకాశమభవత్ కాంచనప్రభం || 5.1.105 ||

జాతరూపమయైః శృంగైర్బ్రాజమానైర్మహాప్రభైః |
ఆదిత్యశతసంకాశః సోఽభవత్ గిరిసత్తమః || 5.1.106 ||

సముత్థితమసంగేన హనూమానగ్రతః స్థితం |
మధ్యే లవణతోయస్య విఘ్నోఽయమితి నిశ్చితః || 5.1.107 ||

స తముచ్చితమత్యర్థం మహావేగో మహాకపిః |
ఉరసా పాతయామాస జీమూతమివ మారుతః || 5.1.108 ||

స తదాసాదితస్తేన కపినా పర్వతోత్తమః |
బుద్ధ్యా తస్య హరేర్వేగం జహర్ష చ ననాద చ || 5.1.109 ||

తమాకాశగతం వీరమాకాశే సముపస్థితః |
ప్రీతో హృష్టమనా వాక్యమబ్రవీత్ పర్వతః కపిం || 5.1.110 ||

మానుషం ధారయన్ రూపమాత్మనః శిఖరే స్థితః |
దుష్కరం కృతవాన్ కర్మ త్వమిదం వానరోత్తమ || 5.1.111 ||

నిపత్య మమ శృంగేషు సుఖం విశ్రమ్య గమ్యతాం |
రాఘవస్య కులే జాతైరుదధిః పరివర్ధితః || 5.1.112 ||

స త్వాం రామహితే యుక్తం ప్రత్యర్చయతి సాగరః |
కృతే చ ప్రతికర్తవ్యమేష ధర్మః సనాతనః || 5.1.113 ||

సోఽయం తత్ప్రతికారార్థీ త్వత్తః సమ్మానమర్హతి |
త్వన్నిమిత్తమనేనాహం బహుమానాత్ ప్రచోదితః || 5.1.114 ||

యోజనానాం శతం చాపి కపిరేష ఖమాప్లుతః |
తవ సానుషు విశ్రాంతః శేషం ప్రక్రమతామితి || 5.1.115 ||

తిష్ఠ త్వం హరిశార్దూల మయి విశ్రమ్య గమ్యతాం |
తదిదం గంధవత్ స్వాదు కందమూలఫలం బహు || 5.1.116 ||

తదాస్వాద్య హరిశ్రేష్ఠ విశ్రాంతోఽథ గమిష్యసి |
అస్మాకమపి సంబంధః కపిముఖ్య త్వయాస్తి వై |
ప్రఖ్యాతస్త్రిషు లోకేషు మహాగుణపరిగ్రహః || 5.1.117 ||

వేగవంతః ప్లవంతో యే ప్లవగా మారుతాత్మజ |
తేషాం ముఖ్యతమం మన్యే త్వామహం కపికుంజర || 5.1.118 ||

అతిథిః కిల పూజార్హః ప్రాకృతోఽపి విజానతా |
ధర్మం జిజ్ఞాసమానేన కిం పునర్యాదృశో భవాన్ || 5.1.119 ||

త్వం హి దేవవరిష్ఠస్య మారుతస్య మహాత్మనః |
పుత్రస్తస్యైవ వేగేన సదృశః కపికుంజర || 5.1.120 ||

పూజితే త్వయి ధర్మజ్ఞే పూజాం ప్రాప్నోతి మారుతః |
తస్మాత్ త్వం పూజనీయో మే శృణు చాప్యత్ర కారణం || 5.1.121 ||

పూర్వం కృతయుగే తాత పర్వతాః పక్షిణోఽభవన్ |
తేఽపి జగ్ముర్ద్దిశః సర్వా గరుడా ఇవ వేగినః || 5.1.122 ||

తతస్తేషు ప్రయాతేషు దేవసంఘాః సహర్షిభిః |
భూతాని చ భయం జగ్ముస్తేషాం పతనశంకయా || 5.1.123 ||

తతః క్రుద్ధః సహస్రాక్షః పర్వతానాం శతక్రతుః |
పక్షాంశ్చిచ్ఛేద వజ్రేణ తతః శతసహస్రశః || 5.1.124 ||

స మాముపగతః క్రుద్ధో వజ్రముద్యమ్య దేవరాట్ |
తతోఽహం సహసా క్షిప్తః శ్వసనేన మహాత్మనా || 5.1.125 ||

అస్మిన్ లవణతోయే చ ప్రక్షిప్తః ప్లవగోత్తమ |
గుప్తపక్షః సమగ్రశ్చ తవ పిత్రాభిరక్షితః || 5.1.126 ||

తతోఽహం మానయామి త్వాం మాన్యోఽసి మమ మారుతే |
త్వయా మమైష సంబంధః కపిముఖ్య మహాగుణః || 5.1.127 ||

అస్మిన్నేవంగతే కార్యే సాగరస్య మమైవ చ |
ప్రీతిం ప్రీతమనాః కర్తుం త్వమర్హసి మహామతే || 5.1.128 ||

శ్రమం మోక్షయ పూజాం చ గృహాణ హరిసత్తమ |
ప్రీతిం చ మమ మాన్యస్య ప్రీతోఽస్మి తవ దర్శనాత్ || 5.1.129 ||

ఏవముక్తః కపిశ్రేష్ఠస్తం నగోత్తమమబ్రవీత్ |
ప్రీతోఽస్మి కృతమాతిధ్యం మన్యరేషోఽపనీయతాం || 5.1.130 ||

త్వరతే కార్యకాలో మే అహశ్చాప్యతివర్తతే |
ప్రతిజ్ఞా చ మయా దత్తా న స్థాతవ్యమిహాంతరా || 5.1.131 ||

ఇత్యుక్త్వా పాణినా శైలమాలభ్య హరిపుంగవః |
జగామాకాశమావిశ్య వీర్యవాన్ ప్రహసన్నివ || 5.1.132 ||

స పర్వతసముద్రాభ్యాం బహుమానాదవేక్షితః |
పూజితశ్చోపపన్నాభిరాశీర్భిరభినందితః || 5.1.133 ||

అథోర్ధ్వం దూరమాగత్య హిత్వా శైలమహార్ణవౌ |
పితుః పంథానమాసాద్య జగామ విమలేఽంబరే || 5.1.134 ||

భూయశ్చోర్ధ్వం గతిం ప్రాప్య గిరిం తమవలోకయన్ |
వాయుసూనుర్నిరాలంబో జగామ కపికుంజరః || 5.1.135 ||

తద్ ద్వితీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం |
ప్రశశంసుః సురాః సర్వే సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః || 5.1.136 ||

దేవతాశ్చాభవన్ హృష్టాస్తత్రస్థాస్తస్య కర్మణా |
కాంచనస్య సునాభస్య సహస్రాక్షశ్చ వాసవః || 5.1.137 ||

ఉవాచ వచనం ధీమాన్ పరితోషాత్ సగద్గదం |
సునాభం పర్వతశ్రేష్ఠం స్వయమేవ శచీపతిః || 5.1.138 ||

హిరణ్యనాభ శైలేంద్ర పరితుష్టోఽస్మి తే భృశం |
అభయం తే ప్రయచ్ఛామి గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం || 5.1.139 ||

సాహ్యం కృతం తే సుమహద్ విశ్రాంతస్య హనూమతః |
క్రమతో యోజనశతం నిర్భయస్య భయే సతి || 5.1.140 ||

రామస్యైష హితాయైవ యాతి దాశరథేః కపిః |
సత్మీయాం కుర్వతా శక్త్యా తోషితోఽస్మి దృఢం త్వయా || 5.1.141 ||

స తత్ ప్రహర్షమలభద్ విపులం పర్వతోత్తమః |
దేవతానాం పతిం దృష్ట్వా పరితుష్టం శతక్రతుం || 5.1.142 ||

స వై దత్తవరః శైలో బభూవావస్థితస్తదా |
హనూమాంశ్చ ముహూర్తేన వ్యతిచక్రామ సాగరం || 5.1.143 ||

తతో దేవాః సగంధర్వాః సిద్ధాశ్చ పరమర్షయః |
అబ్రువన్ సూర్యసంకాశాం సురసాం నాగమాతరం || 5.1.144 ||

అయం వాతాత్మజః శ్రీమాన్ ప్లవతే సాగరోపరి |
హనూమాన్ నామ తస్య త్వం ముహూర్తం విఘ్నమాచర || 5.1.145 ||

రాక్షసం రూపమాస్థాయ సుఘోరం పర్వతోపమం |
దంష్ట్రాకరాలం పింగాక్షం వక్త్రం కృత్వా నభఃస్పృశం || 5.1.146 ||

బలమిచ్ఛామహే జ్ఞాతుం భూయశ్చాస్య పరాక్రమం |
త్వాం విజేష్యత్యుపాయేన విషాదం వా గమిష్యతి || 5.1.147 ||

ఏవముక్తా తు సా దేవీ దైవతైరభిసత్యతా |
సముద్రమధ్యే సురసా బిభ్రతీ రాక్షసం వపుః || 5.1.148 ||

వికృతం చ విరూపం చ సర్వస్య చ భయావహం |
ప్లవమానం హనూమంతమావృత్యేదమువాచ హ || 5.1.149 ||

మమ భక్త్యః ప్రదిష్టస్త్వమీశ్వరైర్వానరర్షభ |
అహం త్వాం భక్షయిష్యామి ప్రవిశేదం మమాననం || 5.1.150 ||

వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా |
వ్యాదాయ వక్త్రం విపులం స్థితా సా మారుతేః పురః || 5.1.151 ||

ఏవముక్తః సురసయా ప్రహృష్టవదనోఽబ్రవీత్ |
రామో దాశరథిర్నామ ప్రవిష్టో దండకావనం |
లక్ష్మణేన సహ భ్రాత్రా వైదేహ్య చాపి భార్యయా || 5.1.152 ||

అన్యకార్యవిషక్తస్య బద్ధవైరస్య రాక్షసైః |
తస్య సీతా హృతా భార్యా రావణేన యశస్వినీ || 5.1.153 ||

తస్యాః సకాశం దూతోఽహం గమిష్యే రామశాసనాత్ |
కర్తుమర్హసి రామస్య సాహ్యం విషయవాసినీ || 5.1.154 ||

అథవా మైథిలీం దృష్ట్వా రామం చాక్లిష్టకారిణం |
ఆగమిష్యామి తే వక్త్రం సత్యం ప్రతిశృణోమి తే || 5.1.155 ||

ఏవముక్తా హనుమతా సురసా కామరూపిణీ |
అబ్రవీన్నాతివర్తేన్మాం కశ్చిదేష వరో మమ || 5.1.156 ||

తం ప్రయాంతం సముద్వీక్ష్య సురసా వాక్యమబ్రవీత్ |
బలం జిజ్ఞాసమానా సా నాగమాతా హనూమతః || 5.1.157 ||

నివిశ్య వదనం మేఽద్య గంతవ్యం వానరోత్తమ |
వర ఏష పురా దత్తో మమ ధాత్రేతి సత్వరా || 5.1.158 ||

వ్యాదాయ విపులం వక్త్రం స్థితా సా మారుతేః పురః |
ఏవముక్తః సురసయా క్రుద్ధో వానరపుంగవః || 5.1.159 ||

అబ్రవీత్ కురు వై వక్త్రం యేన మాం విషహిష్యసి |
ఇత్యుక్త్వా సురసాం క్రుద్ధో దశయోజనమాయతాం || 5.1.160 ||

దశయోజనవిస్తారో హనూమానభవత్ తదా |
తం దృష్ట్వా మేఘసంకాశం దశయోజనమాయతం |
చకార సురసాప్యాస్యం వింశద్ యోజనమాయతం || 5.1.161 ||

హనూమాంస్తు తతః క్రుద్ధస్త్రింశద్ యోజనమాయతః |
చకార సురసా వక్త్రం చత్వారింశత్ తథోచ్ఛ్రితం || 5.1.162 ||

బభూవ హనుమాన్ వీరః పంచాశద్ యోజనోచ్ఛ్రితః |
చకార సురసా వక్త్రం షష్ఠిం యోజనముచ్ఛ్రితం || 5.1.163 ||

తదైవ హనుమాన్ వీరః సప్తతిం యోజనోచ్ఛ్రితః |
చకార సురసా వక్త్రమశీతిం యోజనోచ్ఛ్రితం || 5.1.164 ||

హనూమాననలప్రఖ్యో నవతిం యోజనోచ్ఛ్రితః |
చకార సురసా వక్త్రం శతయోజనమాయతం || 5.1.165 ||

తద్ దృష్ట్వా వ్యాదితం త్వాస్యం వాయుపుత్రః స బుద్ధిమాన్ |
దీర్ఘజిహ్వాం సురసయా సుభీమం నరకోపమం || 5.1.166 ||

స సంక్షిప్యాత్మనః కాయం జీమూత ఇవ మారుతిః |
తస్మిన్ ముహూర్తే హనుమాన్ బభూవాంగుప్థమాత్రకః || 5.1.167 ||

సోఽభిపద్యాథ తద్వక్త్రం నిష్పత్య చ మహాబలః |
అంతరిక్షే స్థితః శ్రీమానిదం వచనమబ్రవీత్ || 5.1.168 ||

ప్రవిష్టోఽస్మి హి తే వక్త్రం దాక్షాయణి నమోఽస్తు తే |
గమిష్యే యత్ర వైదేహీ సత్యశ్చాసీద్ వరస్తవ || 5.1.169 ||

తం దృష్ట్వా వదనాన్ముక్తం చంద్రం రాహుముఖాదివ |
అబ్రవీత్ సురసా దేవీ స్వేన రూపేణ వానరం || 5.1.170 ||

అర్థసిద్ధ్యై హరిశ్రేష్ఠ గచ్ఛ సౌమ్య యథాసుఖం |
సమానయ చ వైదేహీం రాఘవేణ మహాత్మనా || 5.1.171 ||

తత్ తృతీయం హనుమతో దృష్ట్వా కర్మ సుదుష్కరం |
సాధుసాధ్వితి భూతాని ప్రశశంసుస్తదా హరిం || 5.1.172 ||

స సాగరమనాధృష్యమభ్యేత్య వరుణాలయం |
జగామాకాశమావిశ్య వేగేన గరుడోపమః || 5.1.173 ||

సేవితే వారిధారాభిః పతగైశ్చ నిషేవితే |
చరితే కైశికాచార్వైరైరావతనిషేవితే || 5.1.174 ||

సింహకుంజరశార్దులపతగోరగవాహనైః |
విమానైః సంపతద్భిశ్చ విమలైః సమలంకృతే || 5.1.175 ||

వజ్రాశనిసమస్పర్శైః పావకైరివ శోభితే |
కృతపుణ్యైర్మహాభాగైః స్వర్గజిద్భిరధిష్ఠితే || 5.1.176 ||

వహతా హవ్యమత్యంతం సేవితే చిత్రభానునా |
గ్రహనక్షత్రచంద్రార్కతారాగణవిభూషితే || 5.1.177 ||

మహర్షిగణగంధర్వనాగయక్షసమాకులే |
వివిక్తే విమలే విశ్వే విశ్వావసునిషేవితే || 5.1.178 ||

దేవరాజగజాక్రాంతే చంద్రసూర్యపథే శివే |
వితానే జీవలోకస్య వితతే బ్రహ్మానిర్మితే || 5.1.179 ||

బహుశః సేవితే వీరైర్విద్యాధరగణైర్వృతే |
జగామ వాయుమార్గే చ గరుత్మానివ మారుతిః || 5.1.180 ||

హనుమాన్ మేఘజాలాని ప్రాకర్షన్ మారుతో యథా |
కాలాగురుసవర్ణాని రక్తపీతసితాని చ || 5.1.181 ||

కపినా కృష్యమాణాని మహాభ్రాణి చకాశిరే |
ప్రవిశన్నభ్రజాలాని నిష్పతంశ్చ పునః పునః || 5.1.182 ||

ప్రావృషీందురివాభాతి నిష్పతన్ ప్రవిశంస్తదా |
ప్రదృశ్యమానః సర్వత్ర హనూమాన్ మారుతాత్మజః || 5.1.183 ||

భేజేఽంబరం నిరాలంబం పక్షయుక్త ఇవాద్రిరాట్ |
ప్లవమానం తు తం దృష్ట్వా సింహికా నామ రాక్షసీ || 5.1.184 ||

మనసా చింతయామాస ప్రవృద్ధా కామరూపిణీ |
అద్య దీర్ఘస్య కాలస్య భవిష్యామ్యహమాశితా || 5.1.185 ||

ఇదం మమ మహాసత్త్వం చిరస్య వశమాగతం |
ఇతి సంచింత్య మనసా చ్ఛాయామస్య సమాక్షిపత్ || 5.1.186 ||

ఛాయాయాం గృహ్యమాణాయాం చింతయామాస వానరః |
సమాక్షిప్తోఽస్మి సహసా పంగూకృతపరాక్రమః || 5.1.187 ||

ప్రతిలోమేన వాతేన మహానౌరివ సాగరే |
తిర్యగూర్ధ్వమధశ్చైవ వీక్షమాణస్తదా కపిః || 5.1.188 ||

దదర్శ స మహాసత్త్వముత్థితం లవణాంభసి |
తద్ దృష్ట్వా చింతయామాస మారుతిర్వికృతాననాం || 5.1.189 ||

కపిరాజ్ఞా యథాఖ్యాతం సత్త్వమద్భుతదర్శనం |
ఛాయాగ్రాహి మహావీర్యం తదిదం నాత్ర సంశయః || 5.1.190 ||

స తాం బుద్ధ్యార్థతత్త్వేన సింహికాం మతిమాన్ కపిః |
వ్యవర్థత మహాకాయః ప్రావృషీవ బలాహకః || 5.1.191 ||

తస్య సా కాయముద్వీక్ష్వ వర్ణమానం మహాకపిః |
వక్త్రం ప్రసారయామాస పాతాలాంబరసంనిభం || 5.1.192 ||

ఘనరాజీవ గర్జంతీ వానరం సమభిద్రవత్ |
స దదర్శ తతస్తస్యా వికృతం సుమహాన్ముఖం || 5.1.193 ||

కాయమాత్రం చ మేధావీ మర్మాణి చ మహాకపిః |
స తస్యా వికృతే వక్త్రే వజ్రసంహననః కపిః || 5.1.194 ||

సంక్షిప్య ముహురాత్మానం నిపపాత మహాకపిః |
ఆస్యే తస్యా నిమజ్జంతం దదృశుః సిద్ధచారణాః || 5.1.195 ||

గ్రస్యమానం యథా చంద్రం పూర్ణం పర్వణి రాహుణా |
తతస్తస్యా నఖైస్తీక్ష్ణైర్మర్మాణ్యుత్యుత్య వానరః || 5.1.196 ||

ఉత్పాతాధ వేగేన మనఃసంపాతవిక్రమః |
తాం తు దిష్ట్యా చ ధృత్యా చ దాక్షిణ్యేన నిపాత్య సః || 5.1.197 ||

కపిప్రవీరో వేగేన వవృధే పునరాత్మవాన్ |
హృతహృత్సా హనుమతా పపాత విధురాంభసి |
స్వయంభువైవ హనుమాన్ సృష్టస్తస్యా నిపాతనే || 5.1.198 ||

తాం హతాం వానరేణాశు పతితాం వీక్ష్వ సింహికాం |
భూతాన్యాకాశచారీణి తమూచుః ప్లవగోత్తమం || 5.1.199 ||

భీమమద్య కృతం కర్మ మహత్సత్త్వం త్వయా హతం |
సాధయార్థమభిప్రేతమరిష్టం ప్లవతాం వర || 5.1.200 ||

యస్య త్వేతాని చత్వారి వానరేంద్ర యథా తవ |
ధృతిర్ద్ధష్టిర్మతిర్దాక్ష్యం స కర్మసు న సీదతి || 5.1.201 ||

స త్తైః సంపూజితః పూజ్యః ప్రతిపన్నప్రయోజనైః |
జగామాకాశమావిశ్య పన్నగాశనవత్ కపిః || 5.1.202 ||

ప్రాప్తభూయిష్ఠపారస్తు సర్వతః పరిలోకయన్ |
యోజనానాం శతస్యాంతే వనరాజీం దదర్శ సః || 5.1.203 ||

దదర్శ చ పతన్నేవ వివిధద్రుమభూషితం |
ద్వీపం శాఖామృగశ్రేష్ఠో మలయోపవనాని చ || 5.1.204 ||

సాగరం సాగరానూపాన్ సాగరానూపజాన్ ద్రుమాన్ |
సాగరస్య చ పత్నీనాం ముఖాన్యపి విలోకయత్ || 5.1.205 ||

స మహామేఘసంకాశం సమీక్ష్యాత్మానమాత్మవాన్ |
నిరుంధంతమివాకాశం చకార మతిమాన్ మతిం || 5.1.206 ||

కాయవృద్ధిం ప్రవేగం చ మమ దృష్ట్వైవ రాక్షసాః |
మయి కౌతూహలం కుర్యురితి మేనే మహామతిః || 5.1.207 ||

తతః శరీరం సంక్షిప్య తన్మహీధరసంనిభం |
పునః ప్రకృతిమాపేదే వీతమోహ ఇవాత్మవాన్ || 5.1.208 ||

తద్రూపమతిసంక్షిప్య హనూమాన్ ప్రకృతౌ స్థితః |
త్రీన్ క్రమానివ విక్రమ్య బలివీర్యహరో హరిః || 5.1.209 ||

స చారునానావిధరూపధారీ
పరం సమాసాద్య సముద్రతీరం |
పరైరశక్యం ప్రతిపన్నరూపః
సమీక్షితాత్మా సమవేక్షితార్థః || 5.1.210 ||

తతః స లంబస్య గిరేః సమృద్ధే
విచిత్రకూటే నిపపాత కూటే |

సకేతకోద్ధాలకనారికేలే

మహాభక్తకూటప్రతిమో మహాత్మా || 5.1.211 ||

తతస్తు సంప్రాప్య సముద్రతీరం

సమీక్ష్య లంకాం గిరివర్యమూర్ధ్ని |

కపిస్తు తస్మిన్ నిపపాత పర్వతే

విధూయ రూపం వ్యథయన్మృగద్విజాన్ || 5.1.212 ||

స సాగరం దానవపన్నగాయుతం

బలేన విక్రమ్య మహోర్మిమాలినం |

నిపత్య తీరే చ మహోదధేస్తదా

దదర్శ లంకామమరావతీమివ || 5.1.213 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే సుందరకాండే ప్రథమః సర్గః ||